Na redu su mirovine

Autor Guste Santini
Četvrtak, 02 Kolovoz 2001 22:12

Penzioneri, nezaposleni i bolesni trajna su mora proračuna. Prvih je milijun. Drugih je preko 350.000. Treća kategorija (bolesni) nije ni poznata osim što je svima znano da je stanje u zdravstvu tragično. Kresanje, kresanje kao imperativ nedovoljnih sredstava u proračunu (fiskalni razlozi) dominiraju ekonomskim i socijalnim životom Hrvatske države i njezinih građana. Nepotrebno je elaborirati da je postojeći pristup kriv i da neće dati željene rezultate. I u uvjetima smanjenja prava korisnika sredstava proračuna stvari će se pogoršavati (sic!).

Milijun penzinera je pritisak koji nikako nije moguće rješiti kresanjem penzija ili uvođenjem poreza na penzije kako je najavljeno. Valja radikalizirati brojku od milijun penzionera. To je problem. Kako je dug države prema penzionerima nepodmiren, to cjeloj priči valja dodati i taj «sitni dodatak». Mirovinska reforma i Drugi stup znače dodatni pritisak na proračun. I tu se više radi o kozmetici nego o zbiljski osmišljenoj reformi. «Vidila žaba da se konj kuje pa i ona digla nogu.» Ipak, najvaljena reforma znači dodatni odljev sredstva jer će fondovi, sukladno, pravilima samo dio «vratiti» putem obveznica državi. Novost je Treći stup mirovinske reforme kojeg svakako valja podržati i koji je potreban bar u mjeri u kojoj nam je, danas, Drugi stup nepotreban. Ali ako su nam inozemni partneri to sugerirali mi smo dovoljno poslušni da to i učinimo.

Vratimo se oporezivanju mirovina. Načelo horizontalne i vertikalne jednakosti u oporezivanju nije bilo nikada sporno iako je upitno u kojoj mjeri valja načelo pravednosti provoditi u odnosnom trenutku a u kojoj mjeri u životnom ciklusu (svi mi obični smrtnici imamo samo jedan život). Ono što mi se čini nespornim je činjenica da se položaj umirovljenika sustavno i dosljedno pogoršava. Što bi bilo dobro kada bi se milijun umirovljenika izgubio. Koliko bi bili bogatiji per capita.

Izlaz iz cijele priče je u redefiniranju politika što znači da je potrebna koncepcija i strategija razvoja zemlje kao društvenog sistema iz čega se derivira ekonomski i socijalni sistem. Tek će tada biti jasno koliki je unutrašnji dug i koja mu je struktura i i u kojem vremenu ga je moguće servisirati pa potom dinamiziranjem privredne aktivnosti smanjiti kao proporciju (ne i otplatiti! – to bi bilo pogubno u ovom trenutku). Postojeći pristup učinit će vladajuću petorku sve nepopularnijom a da pri tome problem neće biti manji. Što više problemi se dnevno usložnjavaju i multipliciraju što će reći da postoji «autonomni rast problema» (sinergijski učinak) što čini njihovo rješavanje sve skupljim i tegobnijim poslom. Prema tome, možemo oporezivati što god hoćemo ali poreznih prihoda neće biti jer je porezna presija prešla granicu dopuštenog. Osim toga cost-benefit analiza bi pokazala da je ubiranje dodatne jedinice poreza skuplje od pozitivnih učinaka te dodatne jedinice.